

Lidt om melodierne

Melodien til *De dybeste lag i mit hjerte* er komponeret af Jens Wilhelm Pedersen, bedre kendt under kunstnernavnet Fuzzy.

Oprindeligt er melodien komponeret til en anden tekst. Denne tekst er en nyere bibelhistorisk sang af Johannes Møllehave fra 1985: *En kone, som havde ti mønter*. Sangen af Møllehave tager udgangspunkt i lignelsen om kvinden med de ti drakmer: Kvinden taber den ene af de ti drakmer, og leder. Da hun har fundet den, glæder hun sig med naboerne – sådan ”bliver der glæde hos Guds engle over én synder, som omvender sig” (Luk 15,8-10).

Til Møllehavs tekst komponerede Fuzzy 1988 melodien, og begge blev trykt i *Bibelhistoriske sange og salmer*, der blev udgivet i 1989 af *Kirkeligt Samfund af 1898*.

Fuzzys melodi blev i forbindelse med arbejdet med *Tillæg til Den danske Salmebog 1992* – efter aftale med komponisten – anvist som melodi til Jens Rosendals salmetekst *De dybeste lag i mit hjerte*.

Melodien har en tydelig retning mod det lyse, ved at være skrevet i mol, for i sidste linie at skifte til dur. I Møllehaves tekst synges her i slutningen af andet vers:

”og sa: ’ Jeg har fundet min mønt”.

Sidste vers slutter med linierne:

”Gud søger hvert eneste men’ske hernede
Og elsker hvert eneste ét.”

Af disse to slutningslinier får den sidste det lys, der gives af skiftet til dur.

Den retning som præger melodien, gennem dette skift til dur i sidste melodilinje, passer på forunderlig vis med Jens Rosendals salme *De dybeste lag i mit hjerte*. Teksten har uro og længsel i sig. Og det fra første færd: ”... er længsel, umålelig stor...” (vers 1). Uro og længsel sætter præg på de følgende vers: ”...har set et forklarelsens skær...” (vers 2), ”er billedet til som en kalden, der rammer mig langvejs fra?...” (vers 3) og ”Min Gud som jeg kalder den mester, der maler mig morgenens drøm...” (vers 4). Herefter falder teksten ind i en ro og en fortrøstning. Der breder sig et lys, der lader skyer være skyer: ”Du, skabelsens Gud, som vil bøje dig ned til din verden i dag...” (vers 5) og ”Så møde mig en skabelsens morgen her midt i mit goldeste land...” (vers 6). Ser vi således gennem salmen en bevægelse frem mod lysere indsigter, bærer det enkelte vers samme retning. Hvert vers fra det første til det sidste, synger med deres sidste linie livskraftigt ud om livet og fylden, glæde og troen:

”...som fylder mit sind og min krop” (vers 1).

”...som livets og kærligheds land” (vers 2)

”...og kræfter, som aldrig går til” (vers 3)

”som aldrig vil klinge ud ...og længes mod Herren, min Gud!” (vers 4)

”din kalden på skabningen selv.....i blodets og flodernes væld” (vers 5)

”...at rejse mig nyskabt og leve på jorden, mens dagene går” (vers 6).

Tekst og melodi går her i bedste vekselvirkning, hvor melodien trækker en bærende struktur i teksten op - en bærende struktur, der såvel ligger i salmen som helhed, som i salmens enkelte vers.

Læs mere om komponisten på www.fuzzy.dk/

Melodien til *O Gud, du ved og kender* er af ældre dato og dertil anonym. Man ved ikke, hvem der har komponeret den: Derfor angives / navngives melodien ud fra det sted, hvor den første gang blev trykt. Derfor: Genève 1542.

Går man til *Aandeligt Sjungekors Anden Part*, hvor teksten første gang udgives i 1681, står der oven over teksten: ”Kand siunges under den bekiendte Kircke-melodie: Udi din store Vrede, For mine Synder lede”. Udgivelsen rummer imidlertid ikke noder til melodien. Den er jo – som der siges – ”den bekiendte Kircke-melodie”,

Teksten *Udi din store Vrede, for mine Synder lede* skulle angiveligt være en gendigtning af Davids salme 6, og melodien dertil hentet fra det franske psalter.¹

Da angivelsen ”Genève 1542” fortæller at melodien, vi benytter i dag, er fra det franske psalter, er der en sandsynlighed for, at det er den samme melodi.

Imidlertid hævder standardværker om dansk salmemelodihistorie, at en melodi med den titel først gang ses trykt i 1699, i den salmebog, som en senere tid har kaldt *Kingos salmebog*.

Er der tale om den samme melodi, mangler der en kilde.

Er der ikke tale om den samme melodi, er det et indtil videre ubesvaret spørgsmål, hvilken melodi Kingo da sigter til med angivelsen: ”Kand siunges under den bekiendte Kircke-melodie: Udi din store Vrede, For mine Synder lede”, som står at læse i førsteudgaven fra 1681.

Den melodi der i dag knytter sig til Kingos tekst, har fulgt teksten siden den introduceredes som salmetekst. For det er jo sagen: Kingo udgav de tre vers som slutningen af en lang salme eller åndelig sang i 1681. Dengang under titlen *Med Blusel, Graad og Klage*. Først en senere tid tog de tre sidste vers fra, og gjorde af dem en selvstændig salme.

Det skete så sent som i 1935.

Fra den tid og frem til i dag har melodien til salmen været den, vi kender i dag, og det er så den melodi vi genfinder i *Kingos salmebog* 1699 som melodien til *Udi din store Vrede*.

Men om det er den samme melodi som Kingo henviser til i 1681, hvor teksten første gang tryktes, er uklart.

Så indviklede kan melodi-historiske forhold omkring de danske salmer nogle gange vise sig at være.

Men ser vi nu blot på melodien, der er knyttet til teksten i dag, ja, så kan vi ud fra årstallet se, at melodien stammer fra reformationsårhundredet. Vi kan samtidigt se, at vi er uden for det tyske sprogområde. Vi er i Genève.

Luther, der står som den store reformator i 1500-tallet, virkede i sit reformatoriske arbejde ud fra Wittenberg i Sachsen. Betragter man de europæiske lande under et, er Luther en central skikkelse i reformationsårhundredet, med umådelig stor indvirkning på historiens videre forløb og samfundsudviklingen.

I 1500-tallet og samtidigt med Luther, var der imidlertid også andre reformatorer, deriblandt Zwingli og Calvin. De virkede i det sydligere Europa, og her spillede byerne Genève og Straasburg en stor rolle.

De tre – Luther, Calvin og Zwingli – havde meget forskelligt syn på musikken, og musikkens plads i gudstjenesten.

Luther var meget glad for musikken, og så musikken som den vigtigste arbejdsgren inden for kirken næste efter teologien. Luther så musikken som en gudgiven gave, som mennesker måtte og skulle

¹ Se Malling bd. IV s.83

benytte og arbejde med, for overhovedet i nogen måde at kunne give Gud et svar på den uendelige åndelige rigdom, som Gud lader mennesker opleve. I en fortale til sin egen oversættelse af det nye evangelium, forklarer Luther ordet "Evangelium" ved at sige:

"Evangelium er et græsk ord, der betyder et godt budskab, en god efterretning, gode nyheder, et godt råd, hvorom man synger, fortæller og er glad".

Luther kunne så at sige ikke få nok musik.

For Calvin og Zwingli forholdt det sig anderledes. De var begge meget mere restriktive – meget mere forsigtige med de musikalske virkemidler i gudstjenesten.

Med disse forskellige vurderinger af musikken og dens rolle i gudstjenesten, udviklede der sig forskellige musiktraditioner. Den lutherske-evangeliske kirke udviklede sig på én måde, mens de reformerte kirker (med tilknytning til Calvin og Zwingli) på indbyrdes forskellig vis udviklede andre musikalske udtryk.

Specielt for salmesangen gjaldt det, at de reformerte ønskede at holde sig til bibelens egne sange. Man gendigtede Davids salmer så de fik en vers-form som en salme, og komponerede der til nye melodier. Der af benævnelsen: Melodier fra det franske psalter.

Nogle af disse melodier kom hurtigt med i de danske salmebøger – således ser man tre melodier fra det franske psalter i *Thomissøns salmebog* fra 1569.

Thomas Kingo, der jo er digteren bag salmen *O, Gud du ved og kender*, var selv en meget musikalsk mand, og indførte en række melodier fra de forskellige steder. Kingo er manden bag "importen" af yderligere fire melodier fra det franske psalter. Mest kendt er måske melodien til *Jesus dine dybe vunder..*